प्रलय इत्यष्टौ स्वात्विकाः स्मृताः" सा०द०उक्तस्तम्भादीनामष्टत्वात्तथा। असमवायिकारणगुणः रूपरसगन्धस्पर्शपरिमाणैकपृथक्त्वस्नेहशब्दात्मकः अष्टत्वात्तथा। निमित्तकारणगुणः बुद्धिसुखदुःखेच्छाद्वेषयत्नादृष्टभावनात्मकस्तथा। मनोगुणः संख्यापरिमितिपृथक्त्वसंयोगविभागपरत्वापरत्ववेगात्मकस्तथा। मङ्गलम् "मृगराजो वृषो नागो कलसो व्यजनं तथा। वैजयन्ती तथा भेरी दीप इत्यष्टमङ्गलम्" इत्युक्तानां "लोकेऽस्मिन् मङ्गलान्यष्टौ ब्राह्मणो, गौर्हुताशनः। हिरण्यं सर्पिरादित्यो माला राजा तथाष्टमः" इत्युक्तानां वाष्टत्वात्तथा। नायिकावस्था स्वाधीनभर्त्तृका खण्डिताभिसारिकाकलहान्तरिता विप्रलब्धाप्रोषितभर्त्तृकावासकसज्जाविरहोत्कण्ठितात्मिका अष्टत्वात् तथा। वृहल्लौहम् "सुवर्णं रजतं ताम्रं सीसकं कान्तिकं तथा। रङ्गं लौहं तीक्ष्णलौहं लौहान्यष्टौ इमानि तु" इत्युक्तानामष्टत्वात् तथा। लघुलौहपरत्वे पञ्चत्वस्य बोधकमित्युक्तम्। आयुर्वेदाङ्गम् "शल्यं शालक्यं कायचिकित्सा भूतविद्या कौमारभृत्याऽगदतन्त्रं रसायनतन्त्रं वाजीकरणतन्त्रमिति" सुश्रुतोक्तानामष्टत्वात्तथा। अर्घाङ्गम् "आपः क्षीरं कुशाग्रञ्च दधि सर्पिः सतण्डुलम्। पयः सिद्धार्थकश्चैव अष्टाङ्गोऽर्घः प्रकीर्त्तित" इति इत्युक्तानाम् "आपः क्षीरं कुशाग्राणि घृतं मधु तथा दधि। रक्तानि करवीराणि तथा वै रक्तचन्दनम्। अष्टाङ्ग एव वा अर्घ, इत्युक्तानां वाष्टत्वात् तथा। प्रणामाङ्गम् "जानुभ्याञ्च तथा पद्भ्यां पाणिभ्यामुरसा धिया। शिरसा वचसा दृष्ट्या प्रणामोऽष्टाङ्ग ईरितः" इत्युक्तानामष्टत्वात्तथा। "मैथुनाङ्गम् स्मरणं कीर्त्तनं केलिः प्रेक्षणं गुह्यभाषणम्। संकल्पोऽध्यवसायश्च आसनस्पृष्टिरेव च। एतन्मैथुनमष्टाङ्गम्" इत्युक्तानामष्टत्वात्तथा। पुष्यं तस्य राशिचक्रे अष्टमत्वात् तथा। तदभेदात् तदधिपो जीवोऽपि। अनुष्टुप् तस्याः अष्टाक्षरपादत्वात् तथा। तमः अव्यक्तमहदहङ्कारपञ्चतान्मात्रात्मकेष्वनात्मभूतेष्वात्मबुद्धिरूपमष्टविधविषयत्वात् तथा। "भेदस्तमसोऽष्टविधो मोहस्य च तथा" सा०का०। मोहः अणिमादिसिद्धीनामात्मगतानां शाश्वतिकत्वाभिमानरूपः अणिमाद्यष्टविधविषयत्वात् तथा। विवाहः ब्राह्मदैवार्षप्राजापत्यासुरगान्धर्व्वराक्षसपैशाचात्मकः अष्टत्वात् तथा। सिद्धि "ऊहः शब्दोऽध्ययनं दुःखविघातास्त्रयः सुहृत्प्राप्तिः। जनश्च सिद्धयोऽष्टौ" सा०का० उक्तोहादीनामष्टत्वात्तथा। उक्तसिद्धीनां नामान्तराणि सां०कौ०दर्शितानि। तारसुतारतारताररम्यकसदामुदितप्रमोदमुदितमोदमानरूपाणि। खगगतिः "संपातं विप्रपातञ्च महापातं निपातनम्। वक्रं तिर्य्यक् तथा चोर्द्ध्वमष्टमं लघुसंज्ञकम्" इत्युक्तसम्पातादिरूपा अष्टत्वात् तथा परिकर्म्म अङ्कशास्त्रोक्तयोगवियोगगुणनभागवर्गतत्पदघनतत्परूपम् अष्टत्वात्तथा" वर्णोत्पत्तिस्थानम्। "अष्टौ स्थानानि वर्णानामुरः कण्ठः शिरस्तथा। जिह्वामूलं च दन्तोष्ठौ नामामूलं तालु च" शिक्षोक्तोरआदीनामष्टत्वात् तथा। अव्रतघ्नम् अष्टौ तान्यव्रतघ्नानि आपोमूलं फलं पयः। हविर्ब्राह्मणकाम्या च गुरोर्वचनमौषधम्" स्मृत्युक्तावादीनामष्टत्वात्तथा। नहारोगः उन्मादत्वग्दोषराजयक्ष्मश्वासमधुमेहभगन्दरोदराश्मरीरूपः अष्टत्वात् तथा।

नवत्वसंख्याबोधकाः कवि०ल०उक्ताः। मुखनासिकानेत्रकर्णद्वयोपस्थपायुरूपाणां देहद्वाराणाम् नवसंख्यायोगात् तथा भारतकिन्नरहरिकुरुहिरण्मयरम्यकेलावृतभद्रतुरगकेतुमालाख्यानां भूखण्डानाम्, तपस्याकाले स्वयंकृत्तानां रावणमस्तकानाम्, व्याघ्रीस्तनानां "गौड़ी पैष्टी च माध्वी च विज्ञेया त्रिविधा सुरा" इति त्रिविधसुरायाः सात्विकराजसतामसाधिकारिभेदसेव्यतया नवत्वात्तथा। कुण्डानां अष्टासु दिक्षु अष्टौ ऐशानीप्राच्योर्मध्ये आचार्य्यकुण्डमेकमिति मण्डपाङ्गकुण्डानां नवत्वात्तथा। "पद्मोऽस्त्रियः महापद्मः शङ्खो मकरकच्छपौ। मुकुन्दकुन्दनीलाश्च वर्च्चोऽपि निधयो नव" हारा०उक्तानां पद्मादीनाम्" अङ्कानामेकादीनां नवान्तानां, शृङ्गारवीररौद्रकरुणाद्भुतहास्यभयानकबीभत्सशान्ताख्यानामलङ्कारोक्तानां रसानाम्, रविचन्द्रभौमबुधगुरुशुक्रशनिराहुकेतुरूपाणां ग्रहाणाञ्च नवत्वात् तथात्वम्। शा०ति०उक्ता "सच्चिदानन्दविभवात् सकलात् परमेश्वरात्। आसीच्छक्तिस्ततो नादो नादाद्बिन्दुसमुद्भवः। परशक्तिमयः साक्षात् त्रिधाऽसौ भिद्यते पुनः। बिन्दुर्नादो बीजमिति तस्य भेदाः समीरिताः। बिन्दुः शिवात्मको बीजं शक्तेर्नादस्तयोर्मिथः। समवायः समाख्यातः सर्वागमविशारदैः। रौद्री बिन्दोस्ततो नादात् ज्येष्ठा बीजादजायत। वामा, ताभ्यः समुद्भूताः रुद्रब्रह्मरमाधिपाः" तत्रैवाद्ये उक्तानां शक्तितत्त्वानां पीठशक्तीनां तत्तद्देवताभेदेन भिन्नानां तत्रैवोक्तानाम् "मुक्तामाणिक्यवैदूर्य्यगोमेदान् वज्रविद्रुमौ। पुष्परागं मरकतं नीलञ्चेति न्यसेत् क्रमात्" इत्युक्तानां रत्नानां